

in.ihned.cz/zahranici

Neví se, kdy přesně vznikl, ani jakému měl sloužit účelu. Archeologové totiž nenašli nic, co by jim jejich pátrání usnadnilo. Jisté však je jedno: indonéský Borobudur je jedním z největších a nejpozoruhodnějších buddhistických monumentů na světě. Nachází se na Jávě, asi 40 km severozápadně od města Yogyakarta.

Doba vzniku této terasovité stavby v podobě mandaly se odhaduje na přelom 8. a 9. století. Nechali ji postavit králové dynastie Sailendra. Již v 10. století se však politické a kulturní centrum ostrova přesunulo dále na východ a stavba byla opuštěna. Rekonstrukce lokality probíhala téměř po celé 20. století a na seznam světového dědictví UNESCO byl Borobudur zapsán v roce 1991.

Milión kamenných bloků

Stúpa (tímto termínem byla původně označována stavba pro Buddhovy relikvie) z tmavého lávového kamene stojí na čtvercovém pódiu o straně dlouhé 123 m. Následuje pět čtvercových teras, ohraničených vysokou zdí s výklenky. Zdi připomínají hradní cimbuří a vytvářejí čtyři dlouhé galerie zdobené bohatými reliéfy. Na poslední čtvercovou terasu navazují tři otevřené, zdmi neohraničené kruhové terasy se 72 menšími zvonovými stúpami a monument zakončuje velká hlavní stúpa ve středu horní terasy. Jednotlivé terasy propojují na všech čtyřech světových stranách schody, zdi čtvercových teras tvoří nad schodišti brány tradičně zdobené hlavou monstra zvaného Kala.

Buddhistický Borobudur

FOTO: ARCHIV

TIPY NA CESTU

K vesnici pod Borobudurem dojedete z autobusového terminálu v Yogyakarta asi za 90 minut, dál již můžete pokračovat pěšky. V pátek je místo cílem školních výprav muslimských dětí a snadno se pro ně můžete stát hlavní atrakcí dne. Z teras stúpy je krásný výhled do okolí. Pokud se v Yo-

gakarta zdržíte déle, zajedte i k chrámovému komplexu Prambanan (více IN 25/2005), navštívte

Sono Budoyo muzeum, nenechte si ujít různá tradiční taneční a loutková představení a ochutnejte místní speciality v pouličních stáncích i malých restauracích.

O velikosti stavby vypovídá i několik úctyhodných čísel. Na stavbu se musel použít asi milion kamenných bloků, zdobí ji 1460 panelů s figurálními a 1212 panelů s dekorativními reliéfy v celkové délce téměř tři kilometry. V nikách (výklencích) čtvercových teras je umístěno 432 Buddhů a dalších 72 Buddhů se před návštěvníky částečně „ukrývá“ v perforovaných stúpách na horních terasách. Figurální reliéfy měly poučit věřící – galerie proto zdobí výjevy z Buddhova života a příběhy o jeho předchozích inkarnacích. Na přibližně čtyřech stovkách panelů je zobrazena pouť hrdiny Sudhany z buddhistického příběhu Gandavyuha.

Proč stavba vznikla?

Podle některých teorií mohla stavba sloužit jako královský pohřební monument a doklad moci a bohatství královské dynastie. Na reliéfech se však vůbec nesetkáváme s výjevy z královského dvora. Stúpa je postavena ve tvaru mandaly, modelu univerza, symbolického zpodobnění světa, může symbolizovat i posvátnou horu Meru, střed vesmíru. Odráží filozofii tří kosmických sfér: sféry touhy, sféry formy-hmoty a sféry neformy-nehmotného.

Jednotlivé terasy jsou ve směru zesponu nahoru stále méně zdobené, a působí tak v souladu s filozofií sfér stále lehčím dojmem. Věřící měli vystoupit z pódia na první terasu východní branou, ve směru hodinových ručiček procházet jednotlivými galeriemi, na své pětikilometrové pouti postupovat z nižších teras na horní, sledovat příběhy, z nichž se měli poučit, a symbolicky vystoupit z každodenního světa k nirváně, osvícení. Spodní pódium vzniklo dodatečně a není jasné, zda mělo plnit pouze technický účel, tedy zpevnit celou stavbu a zabránit jejímu „rozjždění“ do stran, nebo jestli mělo dodatečně skrýt nejnížší řadu reliéfů s námětem rozmařilého života ovládaného touhami, které snad pouťníci neměli spatřit. ●

KAROLINA DOSTÁLOVÁ